

## KOLORADOBAGGEN ÅTER I EUROPA.

För omkring trettio år sedan uppträdde, som man vet, i Nordamerika en skalbagge på potatisplantan och härjade så oerhördt, att man fruktade för, att odlingen af denna nyttiga växt skulle helt och hållet omöjliggöras. Den förekom i flera generationer under sommaren, och förökningen skedde med ovanlig hastighet. Dess allmännaste namn blef »Colorado-beetle» eller »Coloradobug» efter hemlandet, staten Colorado och angränsande områden i Västern. Utbredningen blef ganska hastig, förnämli-gast åt öster och norr. I Europa fruktade man helt naturligt, att den farliga gästen skulle inkomma med fartyg, hvarför i de flesta länder därstädes utfärdades förbud mot införsel af potatis från Nordamerika. Äfven i Sverige utkom den 29 september år 1876 en K. förordning af samma syfte, men förbudet utsträcktes äfven rörande Storbrittannien, Portugal och Grekland, hvarest införsel af potatis från Amerika då var tillåten. I denna förordning stadgades dessutom, att vid införsel i riket uti fartyg af större än 3 nylästers eller 10 tons dräktighet all potatis skall vara åtföljd af bevis utaf svensk och norsk konsul eller, där så-dan ej finnes, af vederbörande tullmyndighet om den hamn, hvar-est inlastning ägt rum; och skall till förhindrande däraf, att po-tatis, hvilken som proviant medföres i fartyg, anländande från orter, hvarifrån införsel af sådan vara nu är förbjuden, varder i land förd, iakttages, att denna potatis vid ankomsten till svensk hamn af vederbörande tullmyndighet införseglas med föreskrift, att den åsatta förseglingen icke får brytas förr än fartyget vid utgåendet ankommit till öppen sjö. Förbudet utsträcktes seder-mera den 31 oktober 1879 till Belgien och den 16 januari 1880

äfvén till Nederländerna, sedan dessa länders förbud mot potatisinförsel från Amerika upphört att vara gällande.

Flera år förflöto emellertid, utan att några koloradobaggar visade sig på denna sidan Atlanten; men år 1877 syntes i tidningarna den nedslående underrättelsen, att skadedjuret uppträdde långt inne i Tyskland, i Mühlheim vid Rhen. Detta skedde redan på försommaren, hvadan man antog, att det funnits på platsen redan året förut och alltså öfvervintrat. Längre fram på sommaren upptäcktes det äfvén på ett par andra ställen i Tyskland, nämligen i Sachsen vid Schildau och vid Görlitz, alltså å vidt skilda ställen. Genom kraftiga åtgärder från myndigheternas sida, bestående af det angripna området fullständiga isolering, blastens och insekternas förstöring samt jordens begjutning med benzin eller fotogen och djupgrävning, lyckades man dess bättre kväfva det onda. Sedan därpå tio år gått till ända, hvarunder inga koloradobaggar visat sig inom vår världsdel, upphäfdes 1886 i Sverige förbudet mot införsel af potatis från länder belägna inom Europa.

Åter äro femton år förgångna, utan att skadedjuret låtit tala om sig på närmare håll, då helt oförmodadt en underrättelse, daterad den 3 sistlidne september, från K. Maj:ts beskickning i Stora Britannien och Irland inkom till Hans Excellens ministern för utrikes ärendena, af innehåll, att koloradobaggen helt nyss anträffats i ett potatisland vid Tilbury Docks, tillhöriga India Docks Company i London. Tillika omnämndes, att vederbörande myndigheter gjort allt hvad man kunnat för att hastigt utrota densamma. I ett åtföljande urklipp ur tidningen Times upplyses vidare, att The Board of Agriculture vid underrättelsen om förhållandet genast sände personer till platsen för att göra noggranna undersökningar. Dessa erforo ytterligare, att ifrågavarande potatisland var upplåtet till en af dockans personal, och de funno där både lefvande larver och skalbaggar, hvilka man vid S. Kensington museet förklarade vara koloradobaggar [*Doryphora (Chrysomela) Decemlineata* SAY]. Hur dessa ditkommit synes likväl ännu vara outredt.

Man företog genast utrotningsåtgärder, bestående i blastens och grässets förstöring, och lyckligt var, att platsen är mycket isolerad, och att inga koloradobaggar kunde upptäckas på andra

potatisland i trakten. Utom detta har man skyndat upplifva en förordning af 1877 rörande åtgärder angående koloradobaggen, hvari bland annat föreskrives, att den person, som varseblir djuret, om det inkommit i landet, och ej genast anmäler detta för vederbörande polis, skall erlægga böter. Polisen är pliktig, att genast underrätta lokalmyndigheterna om fyndet, och dessa i sin ordning att pr telegraf anmäla det hos The Board of Trade. Förbud är äfven stadgadt mot att innehafva eller sälja lefvande koloradobaggar.

Vi hafva alltså åter ett bevis på, att denna skalbagge kan uthärda sjöresan öfver Atlanten; men om den medföljt potatis, tobaksblad eller majs, hvilka båda sistnämnda den äfven kan använda till föda (äfvensom andra plantor, såsom *Polygonum*, *Atriplex* och *Chenopodium*), därom synes man för närvarande sväfvä i ovisshet. Det kan dock möjligen vara ännu sannolikare, att skalbaggarna flugit ombord på fartyg och sedan med detta gjort öfverresan. Det är därför ej alldeles säkert, att ett förbud mot införande af vissa varor med fartyg utgör ett absolut hinder för djurets emigrering från en världsdel till en annan. Faran härför är dock mindre nu än förr, emedan djuret för närvarande ej uppträder i så oerhörda massor som på sextio- och sjuttio-talen, då det ofta lärer händt, att skalbaggarna svärmade vida omkring och därunder slogo ned på fartyg i hamnarna, med hvilka de kunde transporteras hvar som hälst i lefvande tillstånd, emedan de länge kunde undvara sin vanliga föda.

Förbud mot införande af potatis från Amerika torde emellertid fortfarande vara berättigadt, dock vore det önskligt, om någon modifikation kunde åstadkommas härvidlag, så att små poster, afsedda till odlingsförsök, blefve mot uppfyllandet af vissa villkor undantagna. Flera af våra bättre potatissorter härstamma ju från Norra Amerika, men de urarta så småningom och måste ersättas af andra för oss nya varieteter. Om dylika små potatposter infördes uti täta kärl, t. ex. lådor eller tunnor, som sedan öppnades i närvaro af sakkunnig person samt omedelbart därpå genast desinficerades, ifall de befunnos behäftade med ohyra, blefve all fara för skadeinsekters spridning på denna väg omöjliggjord. På nästan samma sätt borde förfaras med flera andra produkter, som införas från främmande länder, såsom frukt,

ympkvistar, plantor etc. En dylik undersökning af potatisen är ej svår att utföra, blott man känner puppans eller skalbaggens utseende i sitt fullbildade tillstånd, då deras storlek gör, att de ganska lätt upptäckas. Hvad ägg eller larver beträffar, vistas dessa på potatisbladen, och kunna därför svårligen medfölja potatisknölarna, hvilka larverna icke förtära. Man skulle visserligen kunna tänka sig, att äggstinna honor under sjöresan afsatte äggen på potatisen, men i så fall böra mödrarna finnas däribland vid undersökningen, och desinficering kan då äga rum.

Följderna af koloradobaggens införande till en eller annan mindre plats inom Sverige skulle ej blifva så farliga, om hvar och en, isynnerhet den, som använder sättpotatis från utlandet, igenkände djuret i alla dess stadier, och om det upptäcktes, genast underrättade Landtbruksstyrelsen eller Entomologiska Anstalten om fyndet, så att lämpliga åtgärder genast kunde vidtagas. För ett sådant ändamål utgafs på Kongl. Maj:ts befallning år 1877 en kolorerad väggtafla, hvarå potatisblad med koloradobaggar i alla stadier voro afbildade, samt med omskrifven text; men denna tafla torde väl nu vara redan glömd af de flesta. — I de många insektsamlingar för folkskolor, landtbruksskolor o. a., som af undertecknad på senare tiden ordnats, har dessutom exemplar af skadeinsekten nästan alltid insatts, och en kort beskrifning på honom är nu lämnad till tidningar samt införd här nedan. — Om man i skolorna, mer än hvad nu sker, meddelade kännedom om de vanligaste och mest skadliga insekter, skulle mycket vinnas för framtiden. Detta vore väl till större nytta, än att, som ibland sker i anledning af lärobokens beskaffenhet, syssla med en del insekter, som äro, så vidt man vet, utan praktisk betydelse eller för vårt land t. o. m. aldeles främmande.

Hvad slutligen koloradobaggens nyligen inträffade, blott tillfälliga uppträdande i England angår, så synes mig ej den ringaste fara för dess vidare spridning denna gång vara förhanden, då man i tid upptäckt och söker fullkomligt utrota densamma. Något öfverförande hit med potatis därifrån för närvarande är nämligen knappast tänkbart. Ett annat förhållande inträder, om den skulle visa sig på flera håll, hälst där potatisodling är mera allmän och sker i större skala, ty då torde kraftigare åtgärder blifva af nöden.

Ett äldre påstående, att hvarken denna eller andra utom hus lefvande insekter, som komma från andra världsdelar, skola kunna öfvervintra och fortplanta sig i Europa, kan jag för min del ej underskrifva, i synnerhet som detta motsäges af koloradobaggens uppträdande i Tyskland.

Beskrifning på koloradobaggen: Kroppen oval, ofvan starkt kullrig, till färgen smutsigt gul. Hufvudet har en mörk fläck på pannan, och ryggskölden flera större och mindre mörkbruna fläckar. Hvarje täckvinge är försedd med fem svarta, starkt punkterade längslinier, och bakkroppen har på undersidan en rad af svarta punkter längs utkanterna. Benen äro gulbruna med svarta knän och fotleder. Längd omkring 10 mm. och bredd 6 mm. — Äggen äro rödgula och fästas på bladens undersida. — Larven är i början nästan blodröd, tjock och klumpig, bröstfötterna sex, inga bukfötter. Äldre blir den blekare och mer gul. Hufvudet baktill, ryggsköldens bakre kant, benen på öfversidan och två rader fläckar på den uppsvällda bakkroppen svarta. Exempel från Kansas i N. Amerika.

Undersökningar af insekter, som misstänkas vara koloradobaggen, verkställas kostnadsfritt vid Statens Entomologiska Anstalt, Albano.

Sven Lampa.